

Helere og gladere

Kreditkassen. UNI Storebrand. Investa. Økonomiske nedgangstider er noe av forklaringen. Men mangelen på klarsyn og aktsomhet har andre røtter.

"Det er uforklarlig at vårt opprinnelig sparsommelige og temmelig fattige folk ikke er forsiktigere med penger," skriver Aftenposten på lederplass 20/8.

Ja, er det det? Penger er en sterk drikk som kan forkludre dømmekraften. For noen er de også et middel til makt. Ved suksess øker apetitten. Å bli større vekker drømmen om å bli størst. Inntil Soria Moria viser seg å være et luftslott. Vi står igjen med konserngjeld i milliardklassen og gjeldsofre i tusentall.

Å stoppe i tide er åpenbart ikke noe en lærer på handelshøyskoler. Riktignok gis det kurs i etikk, men lite bevisstgjøring om de fristelser som penger og makt utsetter den enkelte for.

Det er for lett vint å gjøre bedriftsledere og politikere til syndebukkene. Vi er alle med på å danne en forbruks-kultur som setter stadig mer og stadig større i høysetet, om nødvendig ved hjelp av snyteri. Men det er ikke staten som er den største taperen når vi går på grønt med forskjellige varer i kofferten. Det er vi selv.

Ingen går mot sin samvittighet uten å ta skade på sin sjel. Vi må gjenopprette kontakten med dybdene i oss selv. Der kan vi møte den Gud som har skapt oss og finne ressursene til å leve innerledes.

Som en kjent økonom hevder i neste spalte, er verdiene vi bygger på utslagsgivende for den økonomiske utviklingen. En følelse av avmakt sprer seg når det ene økonomiske skipbruddet følger det andre. Men det er en ting vi alle kan gjøre: Vi kan ta vår praksis, våre verdier og moralnormer opp til overhaling. Det kan bli kostbart for pungen og stoltheten, men til gjengjeld gjøre oss til helere og gladere mennesker.

Som nedskjæringene i Sverige vitner om, kan vi stå foran en økonomisk utvikling som rammer oss hardere enn de fleste venter. Men meningen med livet er ikke å være rik. Den er å la andres nød tale til oss og hjelpe til å bære deres byrder, enten det gjelder naboen eller sultne barn i Somalia.

Det meste av dette nummeret av Ny Verden er viet nyheter fra sommerens internasjonale MRA-konferanser i Caux, Sveits. Vi håper at de vil styrke våre lesere i troen på at det nytter, på at den enkelte kan gjøre noe uansett problemenes størrelse.

Verdier og konkurranseevne

En av foredragsholderne under næringslivskonferansen i Caux (19.-23. august) var Stephane Garelli, professor ved universitetet i Lausanne og ved International Institute of Management Development (IMD), en av Europas største handelshøyskoler. Hans spesialfelt er bedrifters og nasjoners konkurranseevne. IMD utgir hvert år en rapport som sammenlikner 37 lands konkurranseevne og er det mest anerkjente kildemateriale på dette området. Professor Garelli sa blant annet:

Et lands økonomiske styrke er direkte forbundet med de verdier det bygger på. Lojalitet, disiplin, arbeidsomhet, sparsommelighet og utdanning skaper en arbeidskultur. Noen asiatiske land er et eksempel. Calvinismen og protestantismen var bærere av slike verdier og sentrale i den industrielle revolusjon i forrige århundre.

Verdiene i en samfunnsøkonomi ser ut til å utvikle seg gjennom fire stadier: 1. Viljen til å arbeide. 2. Kravet om øket levestandard. 3. Kravet om medbestemmelsesrett. 4. Fellesverdiene viker plassen for individuelle verdier. Dette siste stadiet, hvor Europa og USA befinner seg, innebærer at individer begynner å oppfatte seg selv som viktigere enn den bedriften eller nasjonen de er en del av. Dette er selvrealiseringsstadiet.

En markedsøkonomi gir både produsent og forbruker en frihet som må underbygges av respekt for fellesverdiene. Mens det kan ta ca. tre år for et land å rette opp sin betalingsbalanse, og fem til ti år å vende strømmen når et land er blitt hengende etter teknologisk, så tar det kanskje tyve år, eller en hel generasjon, før et land greier å rette opp et verdisammenbrudd eller et sviktende utdanningsvesen.

Filosofen Seneca skrev: "Det finnes ingen gunstig vind for en skute som ikke vet hvor den skal hen." Det samme kan sies om en økonomi som ikke tar hensyn til sine verdier. På sikt er den fortapt. En moderne markedsøkonomi må vie like mye tid og oppmerksomhet til å styrke sitt verdigrunnlag som til tekniske eller finansielle spørsmål.

1990-årene stiller oss overfor en dobbelt utfordring. Familiecellen må fornyes som den eneste mulige veiviser gjennom den labyrint av sameksisterende verdisystemer som preger våre moderne samfunn. Personlig er jeg overbevist om at erkjennelsen av dette er voksende.

Samtidig er det på det nasjonale plan behov for et anerkjent, solidt og forpliktende verdisystem.

Fremtiden i byene

Konferansen "Fremtiden i byene" i Caux ble en vandring gjennom fortvilelse og håpløshet i bysamfunn over hele verden: Arbeidsløshet. Forstumming. Vold og narkotika. Rasediskriminering. Forfall i medmenneskelig ansvar. Det ble liten anledning til teoretisering på trygg astand. Mennesker som strever med å finne løsninger, tok ordet på møter og seminarer. Mange hadde brutt ut av trygge miljøer og tatt ansvar for andre i nød. Andre hadde på tross av fornedrelse klart å reise seg og forandre sitt nærmiljø. "Vi kan ikke lovfeste håp," sa bystyremedlem Henry Richardson fra Richmond, Virginia, USA, "vi må ut til bydelene der håpløsheten finnes."

De 400 deltakerne kom fra hele verden. Særlig var USA sterkt representert. Fra Richmond, Virginia, sørstatenes gamle hovedstad, kom den svarte ordføreren i spissen for en gruppe på 21; fra Los Angeles tre svarte ungdomsledere; fra Oregon en menneskeretts-aktivist og to tidligere stoffmisbrukere som har gått i brodden for en snuoperasjon i en småby på 1600 innbyggere; fra New York en svart kvinne som er en av de ansvarlige for fengselsvesenet.

Flertallet var likevel Europeere, blant dem kommunalpolitikere og innvanderledere fra både Vest- og Øst-Europa. Fra Norge deltok innvandrerkonsulent i Oslo Bispedømmeråd og et ektepar fra Chile, begge lærere, som har vært bosatt i Norge siden de flyktet i 1982.

Rapport fra Oslo Bispedømmeråd

I en 20 siders rapport til bispedømmerådet skriver flyktingekonsulent Inger Nesvåg bl.a.:

"MRA's anliggender blir spredd ved at mennesker blir bærere av moralske livskvaliteter (carriers of a quality of living). MRA er et mål, en forpliktelse og en orientering mer enn en organisasjon. Ideen blir spredd ved konferanser."

Organisasjonen er forankret i den kristne tro. I dag inviteres også mennesker med annen tro, muslimer, hinduer etc. til konferansene. Dette for å møte de felles utfordringene i samfunnet som vi står overfor som mennesker i verden i dag.

Alle temaene (programpostene) ble presentert av et gruppepanel. Enten ved:

at flere personer fra en by presenterte hver sin bit av et prosjekt, problem, utfordring o.l., eller ved:

at deltakerne fra forskjellige byer la fram sin historie, eller sitt engasjement ut fra et felles problemområde.

Det var ingen som hadde mer enn ca. 10 min. innlegg. Deltakerne ble oppfordret til å oppsøke innlederne etter møtene for nærmere informasjon og/eller danne samtalegrupper som en oppfølging av møtene. Det var tilbud om videoframvisning, kassetter og skriftlig materiale i tilknytning til innleggene. Dette var en levende, sterk og engasjerende

måte å få fremlagt temaene på.

Nesvåg beretter også om en svart kvinne, Audrey Burton, som jobber med opplæringsprogram i fengselsvesenet i New York. Burton's hovedanliggende: Å gi verdighet til svarte mennesker midt i en nedverdiggende situasjon. Ca. en million sitter i USA's fengsler i dag. Av dem er 70-80 % av afro-amerikansk eller latin-amerikansk opprinnelse.

Personen som gjorde mest inntrykk

"Burton var den personen som gjorde mest inntrykk på meg under konferansen," skriver Nesvåg. "At denne moderne, modne kristne svarte kvinnen i møte med de svarte ungdommene og deres opprørstrang, møtte dem med en slags velsignelse, en "affirmation", stadfestelse av dem selv som svarte mennesker og tilhørende menneskeheten. Det som gjorde inntrykk var både at denne stadfestelsen hadde så stor sjelesørgerisk virkning og at den faktisk var et svar på et stort behov og ikke minst at en slik stadfestelse faktisk er nødvendig i våre dager. Som hvit, og ikke minst som kristen, kan vi ikke være uberørt av dette faktum!"

Audrey Burton

Denne kvinnen jobber både i skoler og fengsler for å bygge opp selvfølelse og identitet og mot rasismens nedbrytende krefter."

Nesvåg fortsetter: "Temaene 'Urban conflict and the Justice System' (Bykonflikter og rettsvesenet) og 'Youth and the City' (Ungdom og byen) kom i hovedsak til å dreie seg om rasisme. Det var ca. 25 personer som stadig møttes under konferansen med ønske om å gå mer i dybden på dette problemet. Det var yngre og eldre, hvite og svarte. Dette gruppearbeidet var konferansens høydepunkt for meg. Det ble jobbet med en modell for slikt gruppearbeid:

1. Først komme til enighet om regler for

Forts. side 5

Religion - løser eller utløser konflikter?

Hevnen bærer blodig frukt. I Jugoslavia, i Kambodia, i Sør-Afrika og Somalia, i deler av den tidligere Sovjet-Unionen, i Sør-Amerika og Midt-Østen.

Men midt i lidelse og grusomheter lever også menneskers håp om en bedre morgendag. Det var for å styrke dette håpet og utveksle erfaringer at grupper fra kriseområder verden rundt satte hverandre stevne i Caux i august.

Deltakelsen var et bevis på Caux's verdensomspennende tiltrekningskraft og universalitet. 25 kambodianere i eksil kunne møtes med burmesere, laoter og andre som er fordrevet fra sitt land. Palestinere og jøder kunne diskutere med ledere fra El Salvador som nettopp er på vei ut av en borgerkrig. Det var langt fra enighet og fordragelighet mellom alle, men de fleste gikk inn i en prosess hvor man hørte på hverandre og prøvde å forstå den annens situasjon og følelser.

For norske var det av særlig interesse at Wlodzimierz Mokry og hans kone, en av deltakerne i det polsk-norske MRA-seminaret om demokrati, deltok i konferansen. Han er den ledende skikkelse blant den ukrainske minoriteten i Polen, som teller 250.000.

Religionens rolle

Hvilken rolle spiller religionen i disse konfliktfylte områdene? Er den konfliktutløser, konfliktløser eller begge deler?

Elleve eksperter - psykologer, teologer, statsvitere, sosiologer og militærstrateger - kastet lys over dette spørsmålet. De arbeider ved det prestisjetunge Senteret for strategiske og internasjonale studier (CSIS) i Washington DC, og holder på med en vitenskapelig undersøkelse om religionens rolle. De tar for seg åtte konflikter som er blitt løst, blant dem det gamle motsetningsforholdet mellom Tyskland og Frankrike, og den langvarige frigjøringskrigen i Zimbabwe. I begge disse tilfellene kom de, "etter uavhengig forskning", til at MRA hadde spilt en rolle.

Et vell av eksempler fra forskjellige land ga håp. Av plasshensyn må vi nøye oss med en kort beretning fra Israel som kom fram under konferansen.

Palestinere og jøder

Fiendskapet kunne ha blitt forsterket. Men huset som en palestinsk familie måtte flykte fra og jøder flyttet inn i, er idag et sted hvor barn og ungdom fra begge folkegrupper møtes.

Michail Fanous, en av to palestinske bystyremedlemmer i Ramla, Israel, deltok sammen med åtte ungdommer fra byen i Caux. Ramla har femti tusen innbyggere. Atten prosent er palestinere, som på alle måter er dårligere stilt enn de jødiske

innbyggerne. I 1948 måtte den muslimske palestinske familien El-Kheiry, som så mange andre, flytte fra sitt hjem på i Ramla til Vestbredden. Etter Israels okkupasjon av Vestbredden i 1967 reiste en del palestinere tilbake og besøkte områdene de hadde flyktet fra. Tre unge menn banket på hos den jødiske familien Landau i Ramla. De var fra El-Kheiry-familien og ville gjerne igjen se sitt gamle hjem. De ble tatt godt imot. Et vennskap utviklet seg mellom familiene El-Kheiry og Landau.

Da Datteren Dalia Landau overtok huset etter sine foreldre, bestemte hun i samarbeid med de tidligere palestinske eierne, at huset skulle brukes i fredsskapende arbeid. Palestinske barn skulle få bedre muligheter til utdanning og sosiale aktiviteter, og huset skulle bli et møtested for unge palestinere og jøder. Michail Fanous fikk i oppdrag å utarbeide prosjektet.

Barnehage ble satt i gang. Noe slikt fantes ikke for palestinske barn i Ramla. Jødiske og palestinske ungdommer ble innbudt til en sommerskole. Bare palestinere meldte seg på. Jødiske familier viste skepsis og mistenksomhet. En jødisk pike ville likevel være med. Litt etter litt lot familier seg overbevise. Sytti ungdommer deltok. Deltakerne fikk merke litt av diskrimineringen og splittelsen i det jødiske samfunnet. Eieren av et svømmebaseng ville ikke slippe dem inn. Det var jo palestinere med! En kibbutz fikk høre om det og tilbød sitt svømmebaseng gratis.

Prosjektet "Åpent Hus" er i sin begynnelse. Håpet er at samholdet som utvikles der, kan ha innflytelse på forholdet mellom jøder og arabere langt utenfor Ramlas bygrenser.

Til å grunne på

Vi lever i feil tempo. Vi mates med for mye på en gang. Ingen ting rekker å bli fordøyd. Ingen ting rekker å bli modent. Alle frukter blir plukket mens de er grønne., og magen blir syk. Den stadige stimulasjonen får oss til å stanse i veksten.

Kanskje kjenner du deg som flyktning i et fremmed land. Men du bærer hjemlandet inni deg.

Overlat den sterke, egenrådige viljen din og begynn å lytte i stedet for å planlegge. Søk etter å bli Guds tjener.

Pater Wilfrid Stinissen i "Vandring med hvilepuls", Verbum Forlag, Oslo 1992.

Utdannelse til ærlighet og ansvar

I høringsutkastet til læreplan for grunnskole og videregående utdanning som nettopp er utkommet med et forord av statsråd Gudmund Hernes, heter det bl.a.: Opplæring skal se mennesket som et moralsk vesen, med ansvar for egne valg og handlinger, med evne til å søke det som er sant og gjøre det som er rett. Men mennesker kan også handle destruktivt - i strid med sin samvittighet, på tvers av normer og mot bedre vitende.... Opplæring må følgelig begrunne samfunnets idealer og verdier, og levendegjøre dem slik at de blir en virksom kraft i barnas og de unges liv."

I de senere år har en rekke skoler tatt dette arbeidet opp i en systematisk sammenheng, blant dem Vevelstad ungdomsskole i Ski, hvor Jon Henden er rektor. Skolen har nær 400 elever i alderen 14-16 år og 40 lærere. Henden deltok på pedagogkonferansen i Caux i sommer hvor han la frem erfaringer fra hans skole. Vi gjengir en del av hans foredrag:

En av lærerne kom en dag inn på kontoret mitt og sa: "Jon, du gjør ikke jobben din som pedagogisk leder av denne skolen godt nok."

Opptakten til vårt program for karakterdannelse og personlighetsutvikling ble gjort for 8-10 år siden. Det har blitt en tid med prøving og feiling. Vi har sett at dette er det vanskeligste område å lykkes på som lærer.

Vi startet med drøftingsmøter i lærerstaben, der vi stilte to spørsmål: *Hva* er elevenes grunnleggende behov i møtet med morgendagens verden? *Hvordan* kan vi bringe skolelovens tanker om moralsk oppdragelse ned på det praktiske plan og få dem til å fungere i klasserommet? Spørsmålet om "hvordan" var det vanskeligste å besvare.

Rektors rolle

Rektor er en nøkkelperson i utviklingen av en skoles virksomhet. Dersom han bruker sin makt på en måte som leder til konflikt, dersom han mangler evnen til å lytte, dersom han ikke evner å se sine egne feil, innrømme dem, be om unnskyldning, og dersom han mangler mot til å ta en upopulær avgjørelse - da skulle han ikke være i en stilling som skoleleder.

Jeg har gjort mange feil på dette området, og uheldigvis gjør jeg ofte de samme feil om igjen. En av lærerne kom en dag inn på kontoret mitt og sa: "Jon, du gjør ikke jobben din som pedagogisk leder av denne skolen godt nok!" Jeg ba henne sitte ned, og vi hadde en lang prat. Jeg følte at hun hadde rett på flere punkter og foreslo at lærerstaben burde inkluderes i en

diskusjon om min rolle som skoleleder. I møtet i lærergruppa dagen etter ga jeg ros til læreren som hadde snakket rett ut til meg. Jeg oppfordret lærerne til å gå i grupper og drøfte min måte å utøve lederskap på. Jeg ba om en skriftlig rapport fra hver gruppe. Disse hjalp meg til å se uheldige konsekvenser av min lederstil. Det gjaldt f. eks. min tendens til å ta avgjørelser uten på forhånd å inkludere alle som var berørt. På samme tid uttrykte rapportene tillit til meg som leder av skolen - ord som jeg selv sagt leste om igjen flere ganger.

Kunnskap eller moralsk oppdragelse?

Det har vært et spesielt problem å finne balansen mellom kunnskapsformidling og karakterdannelse. Vi har løst problemet ved å integrere verdiformidling i fagstoffet.

Når en underviser i matematikk eller språk, blir elevene først gitt en del basiskunnskaper. Deretter får de anledning til å utføre øvingsoppgaver. Dette er elementært i all undervisning.

Med ett unntak: i den moralske oppdragelsen. På dette området synes vi å mene at å undervise er det samme som å preke. Vi snakker om normer og verdier og sier at elevene skal gjøre slik og slik, og vi sier dem også *hvorfor*. Dermed mener vi at vi har gjort vårt og håper det beste. Men hva med de praktiske øvingene, som er elementære i all form for læring?

Dette er elementært i all undervisning. Med ett unntak: i den moralske oppdragelsen. På dette området synes vi å mene at å undervise er det samme som å preke.

Som en metode til å bevisstgjøre elevene om deres ansvar for egen læring og utvikling og deres ansvar for medelever, bruker vi en spesiell variant av "stille stund" i klassen. Vi kaller det "logg-skriving", som kapteinens dagbok på et skip. På slutten av dagen eller når et spesielt prosjekt er avsluttet, blir elevene bedt om å skrive deres personlige vurdering i loggboka. Spørsmål som skal besvares er: Hvordan er du fornøyd med ditt personlige arbeid? Hva bør forandres i fortsettelsen? De blir bedt om å evaluere deres egen atferd overfor de andre i klassen og i skolesamfunnet.

En måte å løse konflikter og problemer på er mye brukt i norske skoler: Elevene sitter i en ring på golvet, med ansiktet vendt mot hverandre. Hver enkelt blir oppfordret til å snakke åpent om det de tenker om saken som er oppe til drøfting.

Forts. side 6

Fremtiden i byene

Fortsatt fra side 2

2. Så la alle få legge fram beskrivelser av 'temaet' (rasisme, storbyproblem, 'riots' og det juridiske systemet, ungdomsgjenger) og hva dette innebærer i praksis ved 'historier', 'statistikk' og dokumentasjon.

3. Så gi rom for personlige opplevelser og følelse omkring temaet. (Dette ble en veldig sterk opplevelse, særlig for hvite og særlig for dem som ikke før hadde blitt konfrontert personlig med de svartes smerte.)

4. Til slutt tid til stillhet, bønn, anerkjennelse og bekjennelse.

Ut fra disse møtene ble det gitt utfordring til noen i gruppen om å jobbe videre for å utvikle metode og ressursmateriale til inspirasjon for slikt gruppearbeid innenfor kirkene både i Europa og Amerika. Jeg ble spurt om å være med i en oppfølging av dette."

Los Angeles

De seksti amerikanske deltakerne satte sitt preg på konferansen. Opptøyene i Los Angeles har rystet USA. Amerikanske idealer som frihet og demokrati har gått seirende ut av konfrontasjonen med kommunismen. Men er de i ferd med å tape på hjemmebane?

De tre ungdomslederne fra Los Angeles (se bilde) uttrykte sin fortvilelse over likegyldigheten hos velstående hvite. "Det koster fem ganger så mye å holde noen i fengsel som å gi et barn utdanning. Hvis ikke boligforhold og mulighetene for utdanning blir bedre, vil prisen for denne unnfalldenheten bli høy," advarte de. De tre har satset tid og krefter på å trekke ungdom vekk fra vold og opptøyer. En stor picnic for de to gjengene Crips and Bloods, dypt fiendtlige overfor hverandre, hadde samlet tre tusen mennesker. Det forekom ikke en eneste voldshandling.

Utfordringen i byene

At USA ikke er alene om å ha byproblemer, ga viseordføreren i den franske industribyen Roubaix et eksempel på. Han tegnet et dystert bilde av sin by: 25 % er arbeidsløse, 25

Ungdomsledere fra Los Angeles

% av barna har i elleve-årsalderen ikke lært å lese og 40 % av helsebudsjettet går til å dekke skader av alkoholmisbruk. I tillegg kommer de kulturelle motsetningene. Halvparten av innbyggerne er av utenlandsk opprinnelse.

Men det kom også fram slående eksempler på at problemer var blitt løst. Fra en småby i Oregon, USA, kunne tre av konferansedeltakerne berette om en vellykket snuoperasjon:

Hva kan gjøres når et lite samfunn blir lammet av kriminalitet og frykt for voldshandlinger?

I 1988 ble en ung mann drept, skutt fra en forbipasserende bil, i Columbia Villa, hvor det bor 1600 mennesker. Drapet var en tragisk klimaks på en maktkamp mellom to ungdomsgjenger. Selv midt på dagen lå Columbia Villa som et halvt utdødd boligområde. Noen kikket forskremt ut på tilfeldig forbipasserende. Foreldre ville ikke slippe barna ut for å leke. Stadige trusler, voldshandlinger og narkotikasalg gjorde livet utrygt. Boligområdet slet med store sosiale problemer. 80% av familiene var alenemødre. Gjennomsnittlig årsinntekt 6100 dollar. Over halvparten av beboerne er under 18 år.

De lokale myndighetene måtte ta affære. Men hvordan kunne det skje slik at det fremmet ansvar og gjorde beboerne selvhjulpne? Ordføreren fra Portland, politimyndigheter og flere instanser møttes for å legge opp en plan. Det første som ble gjennomført var jevnlig politipatruljering. Politifolk på sykler fikk beskjed om å ta direkte kontakt med beboerne og lære dem å kjenne. For det andre foretok de lokale myndighetene en spørreundersøkelse blant beboerne. Hva oppfattet de selv som sine problemer og hva mente de kunne gjøres?

Fred Milton, ansvarlig for Communities Restoration i distriktets administrasjon, fikk i oppdrag å lede arbeidet for et bedre miljø. Hans smil og røslige vesen innbyr til tillit. Som farget har han selv fått merke diskriminering og fornedrelse. I begynnelsen var beboerne mistenksomme og usikre. De våget knapt å åpne døra. Men langsomt snudde utviklingen seg. Beboerne følte at noen tok dem og deres problemer på alvor.

Det var en vanskelig balansegang mellom å gi hjelp og å gi ansvar. Et bevis på at det lyktes, var to kvinner som deltok i Caux. Begge er rundt 30 og har i oppveksten og senere blitt utsatt for vold og seksuell utnyttelse. De lå under for alkohol og narkotika. Nå har de kommet fri fra misbruket, har fått arbeid og håper å gjenvinne retten til å oppdra sine egne barn, som ble tatt fra dem. Takket være Community Services har de møttes regelmessig i en kvinnegruppe. I fjor grunnla de sammen med andre et borettslag for Columbia Villa hvor de er med i styret.

Nå skal det settes opp et lite kjøpesenter og samfunnshus med barnehage i Columbia Villa. På pressekonferansen i den forbindelse er boligområdet blitt fremhevet som et eksempel for resten av Oregon og hele USA.

sakset

Jeg har venner i førtiårene som er i gang med annen skilsmisserunde. Dette forteller at man ikke har forstått det krav til innlevelse i andre menneskers liv som stilles for det å ha venner, ektefeller og forsåvidt barn. Venner har man like meget på tross av som på grunn av. Å beherske sin uro overfor den annens annerledeshet innebærer ikke at vi må gi avkall på noe i oss selv. det gjelder å komme den annen i møte.

Forfatteren Finn Carling, Aftenposten 12. august 1992

Moral er i stadig mindre grad et spørsmål om ureflektert å overta en felles tradisjon som overleveres gjennom institusjoner som familie, utdannelsesvesen, kirke og massemedier, og i stadig større grad et spørsmål om personlig valg. For å avhjelpe normforvirringen kan ikke samfunnets institusjoner påtvinge enkle og klare normer, men må i stedet skape gode arenaer og rammebetingelser for moralsk refleksjon. Av denne grunn vil jeg argumentere så sterkt jeg kan for at ordet morel igjen skal bli et honnørord, og for at offentlige moraldebatter skal fremelskes og dyrkes. Det er fundamentalt for at Norge skal fortsette å utvikle seg som et demokratisk samfunn.

Forsker Marianne Gullestad, Aftenposten 4. september 1992

Utdannelse til ærlighet og ansvar

Forts. fra side 5

Sammen med logg-skriving stimulerer dette til ansvarlighet og ærlighet, også angående en selv, og iblant til å be om unnskyldning. I en viss utstrekning krever denne metoden en erfaren lærer til å lede samtalen.

De praktiske øvelsene i oppdragelsen til moralske holdninger varierer fra å være "den hemmelige venn" til en i klassen til å gjennomføre et prosjekt for elevene ved en skole i Ecuador eller Peru. Eller kanskje en lærer sier: "Leksen til i morgen er at dere vasker opp etter middag. Jeg ønsker en rapport fra hver av dere når dere kommer til vår første time i morgen." Nøkkelordet er "Vi lærer ved å ta ansvar".

I de katolske land tar man det for gitt at menneskene er syndige. Det fører til større undring. En større toleranse. Ikke i ord, men i holdninger. Og så har de skriftemålet, som er av enorm betydning. Mange hundre år før Freud har folk hatt mulighet til å tømme seg. Uten frykt har de kunnet fortelle om sine synder. Noe av den forknytte moralisme du finner i Norge, tror jeg har sammenheng med det.

Ambassadør Reulf Steen, Fædrelandsvennen, august 1992

Vi har slett ikke behov for flere moraliserende peikefingerar retta mot unge menneske. Derimot treng samfunnet ein etisk standard, ein fornøye etisk bevissthet. Det er ikkje tvil om at skolen må vere hovudaktør for ei slik forming. Respekt for verdiar og evne til å etterleva normer må, som det meste i livet, lærast.

Professor dr. philos Edvard Befring, Arbeiderbladet, 4. september 1992

Det er utrolig hvor vanskelig det øyensynlig er å få orden på Norge. For øyeblikket ser vi det tydeligst når det gjelder penger. For å komme ut av krisen, bør vi snarest mulig se på det vi har av oppsamlede erfaringer. Vi kan trygt begynne med noen av vår gamle læresetninger om å sette tæring etter næring, om risikoen når mye vil ha mer, om å kjenne sin begrensning og om at ærlighet tross alt varer lengst. Neste års valg bør ikke bare bli et spørsmål om politiske programmer og økonomi, men om holdninger.

Leder i Aftenposten, 23. august 1992

Dere har kanskje registrert at jeg ikke har snakket om en skole med beundringsverdige resultater. Jeg snakker om en skole hvor lærerne har bestemt seg for å arbeide sammenhengende for et viktig mål: Å forberede elevene til å ta ansvar for morendagens verden. Vi har eksperimentert gjennom prøving og feiling, og mener at vi har oppnådd resultater som peker videre fremover. Våre lærere har vurdert arbeidet det siste året i en skriftlig rapport. Jeg gjengir noe fra rapporten:

- Alle melder om en positiv endring i elevenes holdninger, mange melder om en tydelig forandring
- Alle sier at en moralsk oppdragelse har hatt en positiv innvirkning på læringseffekten i de ulike fag
- Alle sier at loggskrivningen har hatt en positiv virkning på elevenes holdning til skolearbeidet og til deres sosiale forhold og plikter.

NY VERDEN vil fremme en forandring i både menneskers holdninger og i samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Kristi forvandlende kraft. Bladet beretter om et globalt arbeid som er åpent for alle, og om kampen mellom ondt og godt som pågår i ethvert menneske og folkeslag.

UTGIVER: Moralsk Opprustning, Postboks 3018, Elisenberg, 0207 Oslo 2.

Tlf. 02-559430 Postgiro 0804.5125794. Bankgiro 6030.05.08831.

ANSVARLIGE: Bjørn Ole Austad Jens J. Wilhelmsen